

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

23:e årg. 1927.

Nr 1. Januari.

Pris 25 öre

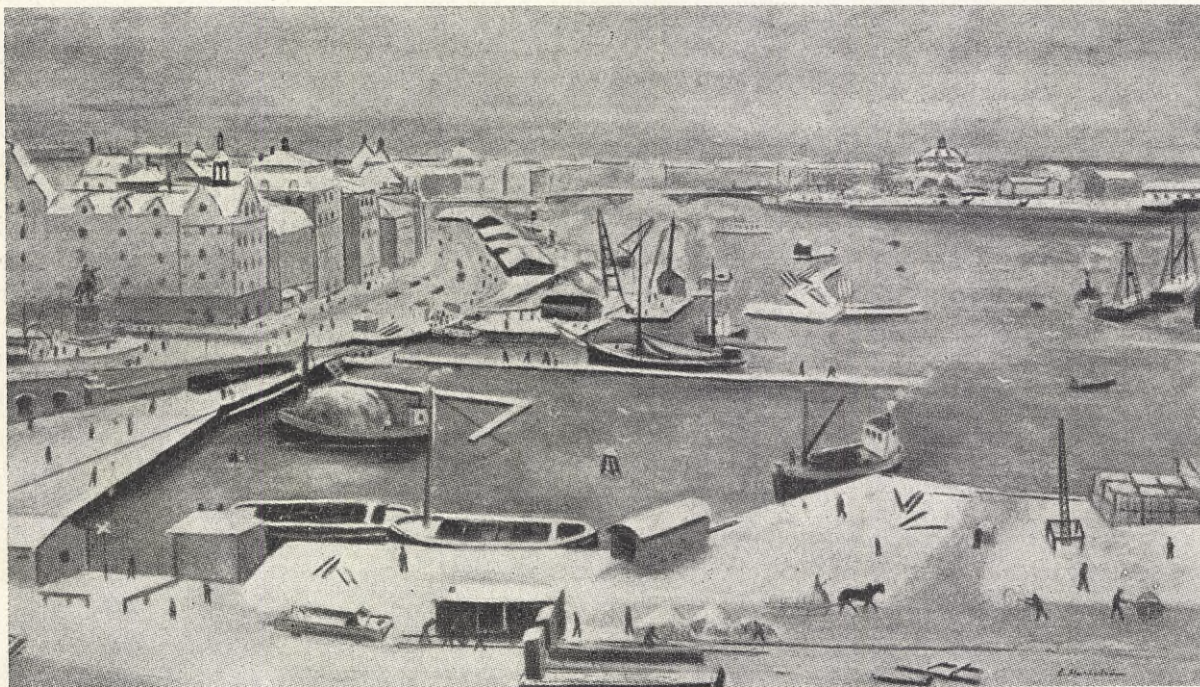
VID ÅRSSKIFTET.

Åter stå vi inför ett skifte mellan förgånget år och ett kommande nytt. Det är en tidpunkt som man rent instinktivt alltid stannar något inför, för att få liksom ett visst perspektiv över de många olikartade aspekter som livet bjuder i den närvarande

enligt vårt sätt att uppfatta tiden. Detta gäller naturligtvis i första hand den västerländska s. k. "Kulturrasen". Påståendet kan förefalla paradoxalt. Men om man ser saken i sin verkliga innebörd torde det ej kunna jävas. Det avgörande blir ju

vinkel. Kausalsynen och samhörighetskänslan måste få ett vidgat inflytande i vårt föreställningssätt över saker och ting.

Samhällssolidariteten och samfundsandans måste helt enkelt vara annorlunda nu än för hundra år se-

Eric Hallström: **STOCKHOLM I SNÖ.** (Ur Konstrevy.)

tiden; samtidigt man eftersinnande ser tillbaka på det förgångna och framåt till det kommande, för att försöka bilda sig en mening om det gångna eller draga slutsatser om det väntade.

Vår tid torde väl förefalla mycket kortare än förr. Ett år nu och för, låt oss säga hundra år tillbaka i tiden, äro ej jämförbara i tidsmått,

alltid hur vi människor uppfatta saker och ting, tänkta eller verkliga. Det är just tänkesätt och uppfattningar som blivit så helt omvandlade i vissa avseenden på ett århundrade för att nu hålla oss inom en begränsad tid.

Som socialdemokrater kunna vi ej se tidsföreteelserna isolerade eller ur den egna självtillräcklighetens syn-

dan, för att det nuvarande komplicerade samhällsmaskineriet över huvud taget skall kunna fungera.

Nu kan det nog spörjas: är inte den egna självtillräckligheten och egennyttan, allas krig mot alla och i följd därav själva existenskampen nu, lika hård som förr i tiden? Ja, det kan nog tyckas så och i vissa fall vara så och kanske även kännas svå-

rare. I stort sett ha vi dock kommit på ofantligt mycket högre materiell och väl även andlig nivå än för en mansålder sedan, om man ser på de fattigare skikten av folket. Det allmänna, den gemensamma samverkan för de mångas gagn, det vi identifiera med begreppet *socialism*, har gjort betydande framsteg, endast sedan sista sekelskiftet.

Dessa synbara förbättrade förhållanden ha likväl ej kommit av sig själva. Det är naturligtvis i första hand de produktivt arbetande människornas insatser som verkat. Men även om arbete och kapital under "förtutseende och klok företagsamhet" förmår skapa förutsättningar för drägligare livsförhållanden för folket, så är därmed ej sagt att dessa komma alla goda och berättigade medborgare till godo. Den kända historien ger oss tillräcklig kunskap därom. Vi ha sett att det erfordrats en oavlätlig kamp i världen, åtminstone i de mer "civiliserade" samhällena, för att i någon mån kunna betrygga en människovärdig levnadsstandard för den klass, som allt slutligen ytterst vilar på.

I varje tid har alltid funnits ett litet antal människor, som gjort vad de kunnat för att rätt skulle övas även mot den klass i samhället, som frambragt de materiella värdena, men i övrigt varit missaktad. Det är deras insatser, som varit av stor betydelse för utvecklingsgången.

I vår tid är det främst den moderna arbetarörelsen, som under en generation förmått ganska mycket i arbetet för vår egen klass' höjande i olika avseenden. Men hur mycket återstår ej ännu att utföra. Om man nu kan använda sig av ett så naivt och barnligt uttryckssätt. Ty livsuppgifter komma ju alltid att ofullbordade föreligga, så länge mänskligt liv är stätt i uppåtstigande på vår jord.

Vad som nu i dessa funderingar vid årsskiftet främst föresvävar oss, om vi nu hålla oss till den rörelse, som denna tidning företräder, så är det behovet av arbetarekvinnornas växt och utveckling, för att de skola bli så starka, insiktsfulla och initia-

tivkraftiga som möjligt och sålunda i stånd att göra sin insats i arbetet, både det enskilda och allmänna, på bästa möjliga sätt. Den insats de som fria medborgarinnor ha både rättighet och skyldighet att göra.

Tänk den tanken ut: om en större del av arbetarekvinnorna vore verkligt vakna, målmedvetna, intresserade och ansvars-kännande medborgarinnor, i ordets vidsträcktaste innebörd, vilken hävstång för allmänt väl, för ändring i vanetänkesätten och i utvecklingen över huvud taget skulle ej detta betyda. Det skulle för visso innebära en ny epok.

Här finnas uppgifter, som vi under det kommande året på bästa sätt må sträva att förverkliga.

Må vi besinna, att det är i samverkans tecken vi förmå uträtta något. Det är ej i isoleringen, i mistroendet, i småsinnet, i förtälet, i det tarvliga, i efterrapandet av andras ytliga och brackiga uppfattningar, vi göra en gärning av värde.

Vår lösen må bli: att göra oss personligen värdiga och starka och att göra vår rörelse värdig och stark.

Trots att just arbetarekvinnorna ha många svårigheter, mer än andra att övervinna i många avseenden, så förmår god vilja och ärligt uppsåt göra mycket, det veta vi nog alla.

Vi känna den nuvarande situationen tillräckligt i politiskt hänseende allesammans här i landet för att förstå, att det kommer att blåsa upp till hård storm, om den nuvarande vindriktningen får fortgå. Det fordras en samling som aldrig förr inom den svenska arbetareklassen, om den skall vara i stånd att hävda sin tillbörliga rätt inom samhället. Den samlingen kan ej bli tillräckligt kraftig utan en talrik skara av arbetarekvinnor ut över hela vårt land som intresserade och aktiva deltagare.

Därför må vi allesamman göra vad vi förmå, först att skola och fostra oss, men därjämte att påverka våra anhängiga, våra bekanta, våra grannar, att sluta sig till oss i vår rörelse, att uppväcka och egga intresset i vår omgivning för den-

samma och för spridandet av vår tidning. Det är ju lätt att påvisa, att just arbetareklassens kvinnor bli de som i sista hand mest få känna på följderna av den klasspolitik, som från borgerligt håll allt målmedvetnare kommer att föras.

Det är naturligtvis icke något särskilt nöje att i en artikel ägnad åt betraktelser inför årsskiftet behöva plädera för en avgränsad partipolitisk samling. Det är fastmer en oss påtvungen nödvändig plikt. Påtvungen av den "sakliga" och "toleranta" liberalismen, som, medan den ännu existerar till namnet, tycks ha för avsikt att förverkliga Karl Marx' tanke om "den enda reaktionära massan", som svuren fiende till arbetareklassens politiska maktställning i samhället.

Den tid nalkas, då arbetareklassen måste lita på sig själv i sin kamp för ett materiellt tryggare och ett andligt rikare liv.

Det är således ej den overksammas självbespegligen, som blir det nya årets signatur för oss som aktivt deltaga i det sjudande arbetet att utvinna det mesta möjliga av förhållandena i den tid vi leva och att försöka gestalta om vad vi tro vara mindre bra ur synpunkten av det allmännas bästa.

Vi gå således mot ett nytt år med stora uppgifter, men även stolta, eggande och inspirerande.

Vi vilja alla göra vårt bästa.

V.

Morgonbris

ingår med detta år i sin 23:dje årgång och har under denna tid vunnit insteg i talrika arbetarehem. Vi veta att tidningen har många läsare som från dess första nummer ännu alltjämt följer den med stort intresse.

Må Morgonbris under nu instundande år vinna allt flera läsare och vänner som vilja medverka till tidningens fortsatta utveckling och spridning till gagn för våra gemensamma strävanden.

R e d.

Kätterska åsikter om mannen — kvinnan — livet.

”I de passiva kvinnliga dygdernas och den hjälp-, värn- och motståndslösa kvinnlighetens drivbänk växte mannens översitteri och mannens laster.”

Ovanstående citat är hämtat ur den tyska skriftställarinnan Käthe Schirmachers bok: ”Gåtan kvinnan”. Denna bok, troligen en av de mest originella, som skrivits av en kvinna, utkom översatt till svenska 1912, alltså ett par år före världskrigets utbrott. Författarinnan kallar själv den märkvärdiga, lilla aforismsamlingen, som bär den välkänt och pikant klingande titeln: ”Gåtan kvinnan” för ”en bok av tårar och vrede”. Och hon tillägnar den dem, som äro ”människor”. Doktor Käthe Schirmacher talar dock med logisk skärpa, utan sentimentalitet, och hon är själv en auktoritet på det sociala området, en kvinna med hög bildning, vidsynthet och en rik livserfarenhet. I korta prosadikter eller aforismer och repliker drar hon upp grundlinjerna till hela den världsbild, som i tusentals år behärskat det kulti- verade mänskliga livet, men som helt sakta och omärkligt började rubbas med stor- industriens intåg på arbetsmarknaden och först efter världskriget synbart börjat ändra grundlinjer. Käthe Schirmachers stil är etsande och fångslande, och varje hennes uttalande ger oss mycket att tänka på, uppslag till skakande diskussioner, om två eller tre äro församlade kring läsningen av denna bok.

Mannen har sedan urminnes tider sett kvinnan som något dunkelt, gåtfullt och ”oberäkneligt” under det mannen aldrig varit någon gåta för kvinnan, påpekar Käthe Schirmacher. Hur förklarar hon vidare detta? Jo, mannen har under årtusenden ansett sig som ”skapelsens mästerverk, alla skapade varelsers herre, fullkomningen av all mänsklig utveckling”. Han har skapat världen efter sitt beläte, och han har för kvinnan dekretat en ställning uteslutande som köns- varelse, ”i beroende, hängivenhet och tillbedjan”. Kvinnan har däremot aldrig fått uppenbara sig sådan hon är, ty som släkte har hon aldrig varit fri i handling och vilja. Som släkte har hon varit beroende och livegen. Vad som ”passade” och ”anstod” kvinnan, har mannen avgjort. ”Mannen gör vad Gud vill, kvinnan vad mannen vill.” Då kunde inte kvinnan bli annat än en gåta, ty uppenbarade hon en eller annan gång sig själv, så blev det för mannen en av dessa ”oberäkneliga” revolter.

”Kvinnliga kallade mannen de egen- skaper hos kvinnan, som voro honom nyttiga och bekväma.

Kvinnlig var hennes lydnad.

Kvinnlig hennes skönhet.

Kvinnlig hennes enfald och tillitsfulla förtrolighet.

Kvinnlig hennes blyghet, blygsamhet och värnlöshet.

Kvinnlig, framför allt, hennes anspråkslöshet, hängivenhet, självförnekelse.

Så gjorde man henne arvlös.”

”Han kan arbeta för kvinnan, överösa henne med gåvor, behänga henne med smycken, briljera med henne, njuta av att äga henne; men förstå henne, giva henne sin själ? Kanske har han ingen.”

I denna stil fortsätter författarinnan och bevisar med en nästan smärtsam skärpa, hur kvinnan berövats intellektuella och ekonomiska konkurrensmöjligheter ute i livet för att som könsvarelse leva i en viss livegenskap. Och kvinnan har anpassat sig efter alla de livsformer, som mannen begärt av henne; hon har

anpassat sig i erotiskt och andligt hänseende, i socialt och ekonomiskt. Och den andligt-moraliska anpassningen har dödat all personlighet hos henne. Resultatet har blivit en ömklig, ryggradslös ”kvinno- dygd”, en tandlös vecklagan, ett hund- likt viftande med svansen. Den andliga kultur, som borde ha representerats av kvinnosläktet har klämts ihjäl och för- trampats just genom kvinnans anpassning. Författarinnan kastar mot det manliga samhället denna anklagelse: ”Av vår Dante, Goethe och Shakespeare ha Ni gjort husmödrar, tjänstflickor och gat- slinkor.”

Den ”fina damen”, männens tillbedda älskling och alla små flickors avundade ideal är en bildstod, ty hon arbetar icke. Det är kvinnans slavmärke, att sysslolöshet genom århundraden varit hennes eftersträvade mål. Och mannen har givit ”damen” ”galanteriets plåtmärke” i stället för ”kvinnoaktningens fullgiltiga mynt”.

”Damidealet — vällevnad i sysslolöshet — binder oss vid prostitutionen.

Lyxtvänet binder oss vid mannen, som kan betala.

Modeslaveriet förtär tankelivet hos kvinnan.”

Och traditionens världsåskådning har varit en likkista för det kvinnliga släkte.

Hur skall kvinnosläktet komma ut ur denna likkista? Jo, kvinnorna måste först och främst återvinna det självförtroende, som genom århundraden frånövats dem. Och kvinnan måste lära sig solidaritet gent emot hela sitt släkte, om hon skall kunna frälsa sig själv. Då mannen ur- artade till tyrann, urartade kvinnan till livegen. Men mannen och kvinnan skola tillsammans hålla världen i jämvikt, därför måste de vara jämbördiga, de två, vara människor. ”Den gamla firman ’Man’ måste avföras ur världens register, den nya firman ’Man och kvinna’ in- registreras.”

Då blir gåtans lösning också enkel.

”Kvinnan är en gåta endast för den, som i henne icke ser en människa.”

En klok åtgärd

Om Ni besväras av sprucken, torr och narig hud, är det en klok åtgärd att varje kväll ingnida den med Gahns Maniol, som har en underbar förmåga att läka huden och återgiva den dess ursprungliga smidighet och lenhet.

En lektor i litteraturhistoria vid ett av våra kvinnliga seminarier yttrade en gång under en lektion om en känd svensk författarinna: ”X. X. lägger i dagen ett karlhat, som är rent av perverst.” Den, som helt ytligt ögnar igenom Käthe Schirmachers bok, kommer kanske att uttrycka sig på samma sätt. Men märk väl, det är icke mannen som individ, den enskilde, som gisslas i ”Gåtan kvinnan”. Det är en hel världsbild, hela den åskådning och tradition, som sammanfogar det kapitalistiska samhället. En ny världs- åskådning har börjat växa fram, och den kommer att göra kvinnan ekonomiskt oav- hängig. Men framtiden kräver också ett

Internationell socialistisk kvinnokommitté bildad i Bryssel.

Strävandena från särskilt de stora ländernas socialistiska kvinnor att få fastare form för arbetet mellan Internationalsens kvinnor ävensom ett ordnat samarbete med Internationalsens Exekutiv kröntes med framgång vid den konferens, som hölls i Bryssel den 4—5 dec.

Det var beslutet på den Soc. Internationella kongressen i Marseilles

nen en stor roll i Belgien, då de kyrkliga arbetade mot arbetarepartiet och kvinnorna där äro mycket hängivna kyrkan. Hoppades dock få kvinnorna förstående för de stora idéer, som socialismen strävar att förverkliga.

Första punkt på dagordningen upptog frågan om bildandet av en internationell kvinnokommitté. Tre

kommitté skulle sedan väljas ett v. u. eller byrå på fem personer. Ett från England i nära anslutning till Exekutivens, men med uteslutning av byrån, och ett från Belgien, som föreslog en kommitté på 5 medlemmar.

Friedrich Adler redogjorde för de olika förslagen, och uppehöll sig särskilt vid Exekutivens förslag, som nästan enhälligt godkäfts av denna vid deras sista sammanträde. Ansåg det vara det enda förslag som egentligen kunde godkännas och ansåg det nödvändigt att nu gå in för den större kommittén, vilket säkerligen skulle vara till gagn för kvinnorna

Bryssel: Justitiepalatset.

Bryssel: Börsen.

som fullföljdes med inkallandet av denna konferens.

Från följande länder hade representanter sänts: England, Tyskland, Österrike, Frankrike, Belgien, Holland, Danmark, Polen, Tjeckoslovakien, Sverige, Grekland och Lettland. Från Sverige deltog Nelly Thüring och Signe Vessman.

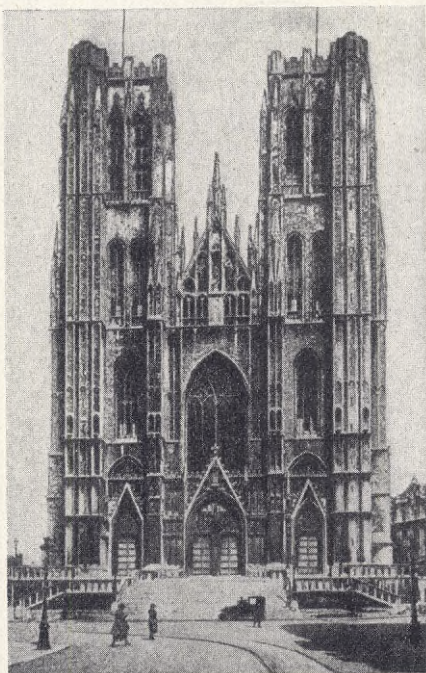
Av mera kända representanter märktes: Adelheid Popp, Österrike; Suzan Lawrence och Marion Phillips, England; Marie Juchacz och Gertrud Hanna, Tyskland, samt Henriette Crone, Danmark. Delegaternas antal var 22, av vilka 18 ägde rösträtt. Från Soc. Internationalsen deltog dess sekreterare Friedrich Adler.

Mariette Adam öppnade konferensen och hälsade i Belgiska partiets namn representanterna välkomna. Relaterade många av de svårigheter, som mötte dem i organiserandet av kvinnorna. Särskilt spelade religio-

nytt ansvar av henne. Hennes arbete tvingar henne att känna sig som människa, som fri individ, först och främst. Sysslösheten och den passiva likgiltigheten är heller inte något tidsenligt kvinnoideal den dag i dag är.

Sibyl.

förslag förelägo, ett från Internationalsens Exekutiv i anslutning till Marseilleskongressens beslut, nämligen bildandet av en rådgivande kommitté med en, två eller tre representanter från varje till internationalen anslutet parti. Ur denna

Sainte Gudule.

särskilt i länder med svag kvinnorörelse. Härefter utspann sig en lång och livlig principdebatt. Under denna talade de flesta för att Marseilleskongressens beslut skulle fullföljas. Från Tyskland hävdades dock att det skulle kunna uträttas lika mycket med en liten kommitté i enlighet med det belgiska förslaget, möjligen utökad med ett par representanter. Häri instämde Danmark och Sverige.

Principen om bildandet av en kommitté, med en, två, tre delegater från varje land, vann anslutning med 14 röster mot 4 och blev med endast ett par mindre ändringar således Exekutivens förslag godkänt.

Det antagna förslaget innehåller i huvudsak följande:

För att möjliggöra för de skilda ländernas kvinnor inom Internationalen att komma närmare i kontakt och kunna rådgöra med varandra angående riktlinjerna och metoderna för arbetet bland kvinnorna, bildas en rådgivande kvinnokommitté av representanter från de skilda ländernas soc. kvinnoorganisationer, vars uppgift blir att understödja Internationalen i dess arbete för frågor som äro av särskilt intresse för kvinnorna och för organisering av

Studiearbetet.

VII.

(Rösträttsfrågan. Forts. och slut.)

År 1909 bifölls i andra kammaren för första gången ett förslag om rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma grunder som för män. Det var väckt av Karl Staaff och bifölls utan votering.

Två år senare bifölls inte samma motion enhälligt utan med 120 röster mot 92.

När så 1912 års riksdag samlades hade nyval ägt rum, vilka visat en så stark förskjutning åt vänster att högerministären sopats undan och efterträtts av en frisinnad regering.

Den nya regeringen framlade nu kungl. proposition om rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män till riksdagens båda kamrar. Som regeringen ansåg att utskylds- och fattigvårdsstrecket skulle utgöra vissa svårigheter vid tillämpandet av likarättsprincipen för man och kvinna, föreslogs, att hustrun till en man, som ej fullgjort sin skatteplikt, skulle förlora sin rösträtt, även om hon för egen del betalat henne själv åliggande skatt — såvida hon ej gjort boskillnad. Liknande bestämmelser skulle gälla i fråga om häftande av

fattigvårdsunderstöd. Dessutom föreslogs att äkta makar vid val till andra kammaren skulle ha rätt att rösta med fullmakt för varandra.

Konstitutionsutskottet tillstyrkte propositionen med reservationer av samtliga högermän samt även av Branting, Wavinsky, Nilsson och Larsson i Västerås, vilka, om socialdemokraternas vid denna riksdag väckta motion om upphävande av utskyldsstrecket ej ginge igenom, åtminstone ville påyrka att hustru, som hade egen debetsedel och betalat sin skatt ordentligt, ej skulle behöva förlora sin rösträtt på grund av mannens försummade skatteplikt, även om makarna ej hade boskillnad.

I första kammaren öppnades debatten av hr Thyren, som ansåg att kvinnans rösträtt inte skulle medföra någon nämnvärd nytta, ty, yttrade han: "Idéer kunna kvinnorna utslunga lika bra ändå; praktisk humanitet kunna de utöva alldeles lika bra ändå, speciella representanter för humanitet och kultur väljas redan nu i tillräckligt antal; manliga representanter äro i den speciella verksamhet, som är lagstiftarens, ingalunda genomsnittligt sämre än kvinnliga; och avskummandet av de mest begåvade kvin-

de internationella kvinnokonferenserna, som skola i anslutning till Int. soc. kongresserna sammankallas.

Kommittén skall minst en gång om året sammanträda.

Till medlemmar i denna kommitté äger England och Tyskland rätt att invälja 3, Österrike, Belgien, Danmark, Sverige, Tjeckoslovakien och Polen 2. De övriga länderna äga rätt till 1 medlem var.

Kommittén väljer ur sin krets ett utskott på 5 personer, som mellan sammanträdena skall stå i kontinuerlig förbindelse med soc. kvinnoorganisationerna och lämna Internationalens sekretariat erforderliga upplysningar.

Arbetets utförande kommer att ingå i int. sekretariatets uppgifter.

I utskottet invaldes Suzan Lawrence, Marie Juchacz, Adelheid Popp, E. Peletier och Dorothy Kluszypska.

Härefter höll Adelheid Popp ett verkingsfullt anförande över utvecklingen av de internationella förbindelserna bland de socialistiska kvinnorna, berörande de första an-

satserna att komma i kontakt med andra länders kvinnor, som gjordes redan på 90-talet och till Marseilleskongressens beslut. Redogjorde även för de särskilda punkter kvinnorna i Österrike fått in i partiprogrammet vid kongressen i Linz i år.

Under denna punkt på dagordningen framfördes särskilt från engelskt håll flera frågor som de ansågo skulle upptagas av utskottet till undersökning om hur långt de utvecklats i de olika länderna. Frågan om gemensam tid för hållandet av kvinnodagen och utbyte av talare diskuterades även. Med stor tillfredsställelse mottogs meddelandet av Friedrich Adler att Int. sekretariatet är berett att till "Internationale Information" utge en månatlig bilaga ägnad åt spörsmål rörande kvinnorörelsen.

Avslutningen skedde med tack till de belgiska kamraterna för alla deras omsorger för konferensen och avsjungandet av Internationalen, vilket skedde samtidigt på tio språk.

S. V.

(Forts. i nästa n:r.)

norna från familjen till politiken är ingalunda till samhällets verkliga båtnad." Skadan av kvinnans rösträtt ansåg han däremot påtaglig och allra värst skulle de indirekta verkningarna bli. Antoges regeringsförslaget så skulle en hustru, som har boskillnad med sin man, få behålla rösträtten, även om mannen genom uraktläenhet att betala skatt stupade på utskyldsstrecket och då måste detta så småningom leda till utskyldsstreckets avskaffande. Dessutom skulle kvinnorna på grund av sitt flertal bli i majoritet vid val till andra kammaren, men vid val till första kammaren skulle männen på grund av den 40-gradiga skalan och sina större inkomster ha övertaget. Detta skulle i sin tur leda till att även den 40-gradiga skalan måste slopas. Som synes förskräckliga konsekvenser. Vidare trodde han att införandet av dessa nya oskolade massor i det politiska livet skulle verka skadligt på partiprogrammen, emedan det skulle öppna chanser för politiska företagare, som komme att spekulera i dessa massor med löften och program, vilket skulle bli mycket farligt för vår politiska självständighet. Han ansåg inte heller att rättvisan fordrade att kvinnorna skulle få rösträtt förrän de genomsnittligen hade samma politiska kompetens som männen och det hade, enligt hans mening, inte kvinnorna och skulle heller aldrig få det förrän "då alla kvinnor blivit självförsörjande och familjen i egentlig mening tillhör historien". Och han slöt sitt anförande med att säga, att han hoppades "att förhållandena aldrig måtte bli sådana att man kan säga: kvinnokönet bör rättvisligen äga politisk rösträtt aldrig så länge Sverige är ett självständigt land — vad sedan sker intresserar mig mindre".

Hr Thyren fick naturligtvis svar på tal av sina kolleger i kammaren och Olof Olsson hänade honom för att han alltid uppträdde som den store varnaren och hotade med allehanda olyckor. Han påminde om den store Krysoström, som lär ha sagt, att av alla vilda djur var kvinnan det farligaste. Han vände sig också mot den Widellska utredningen, som han ansåg gått alldeles på sidan om saken. Den behandlade kvinnornas fruktsamhet, barnens dödlighet, skilsmässor — visst också om kvinnans rösträtt i Australien och Amerika medfört någon minskning i äktenskapsfrekvensen och nativiteten — men däremot ej kvinno-

arbetet. Hade den frågan utretts, trodde talaren att man nog fått klart för sig att kvinnan själv måste representera sina intressen i samhället. Hr Olsson polemiserade även mot att männen tala så vackert om att kvinnorna skola vårda den heliga elden på husaltaren, men själva hålla till på restaurangerna. Och de vilja kvinnan skall vara from och ädel, ja t. o. m. ljuv, men samtidigt driver livet henne ut ur hemmet, ner i gruvor och upp på byggnadsstegen att bära murbruk. Vore det inte ändå en ganska egenomlig jordmån för den där ljuvheten, som karlarna ville bevara hos kvinnan.

Efter hetsiga debatter i båda kamrarna antogs utskottets förslag i andra kammaren med 140 röster mot 66, men föll i första med 86 röster mot 58.

År 1914 bebådades åter en kungl. proposition i frågan, men hoppet grusades hastigt när ministären Staaff avgick i februari och efterträddes av den konservativa ministären Hammarskjöld, varefter riksdagen upplöstes.

Hösten 1916 uppvaktades ministären Hammarskjöld med en enträgen begäran om kungl. proposition, men svaret blev även denna gång nedslående. Emellertid avgick den Hammarskjöldska regeringen i mars 1917 och efterträddes av Swartz. Han uppvaktades också av kvinnorna, vilka överlämnade en skrivelse, undertecknad av F. K. P. R. med instämmande från 18 av landets största kvinnosammanslutningar, men även nu blev svaret nekande.

Före frågans behandling i riksdagen hade emellertid den allmänna politiska situationen undergått en hastig förändring och man började nu hoppas att kvinnornas rösträttsfråga skulle få en lycklig lösning. Ett stort opinionsmöte anordnades av kvinnoföreningar i Stockholm, där även medlemmar av riksdag och regering infunno sig och där fattades resolution med begäran om fullt politiskt medborgarskap. Samma resolution fattades på 145 platser i landet.

Branting interpellade statsministern om regeringen ville medverka till förutsättningarna för en författningsrevision, som gick ut på den 40-gradiga skalans slopande samt lika och direkt rösträtt till andra kammaren för både män och kvinnor. Statsministern besvarade interpellationen utan att ens nämna ett ord om kvinnornas rösträtt.

Kom så konstitutionsutskottets av-

styrkande och utgången var given. Frågan föll som vanligt i första kammaren.

I höstens valstrid för andrakammarvalen deltog nu kvinnorna livligt. Kvinnliga talare från alla partierna genomreste landet och agiterade för kvinnorösträtten.

Efter nyvalen 1917 bildades den liberal-socialistiska ministären Edén. Den uppvaktades genast av kvinnorna. T. o. m. de moderata kvinnorna, som nu bildat rösträttsförening, framburo en begäran om proposition på grundval av högre åldersgräns för kvinnor än för män.

Statsministern svarade, att det var regeringens avsikt att framföra den kvinnliga rösträtten. Frågan föll dock även denna gång i första kammaren med 62 röster mot 49 och antogs i andra med 120 röster mot 49.

Så kom revolutionerna i de krigförande länderna och dyningarna av dessa nådde även vårt land och framvingade den stora författningsrevisionen vid urtima riksdagen 1918.

Den 40-gradiga skalan avskaffades, lika och allmän kommunal rösträtt infördes för män och kvinnor vid 23 år och rösträtt till landsting vid 27 år med valbarhet vid 35. Frågan om politisk rösträtt för kvinnorna kunde inte enligt grundlagen upptagas till behandling vid en urtima riksdag, men blev dock inryckt i propositionen som ett kraftigt programuttalande.

Det återstod nu endast för riksdagen att antaga den kungl. propositionen, som gav kvinnorna rösträtt och valbarhet vid 23 år på samma villkor som för män och detta skedde den 24 maj 1919 utan votering i båda kamrarna. För att beslutet skulle träda i kraft och bli lag fördrades att det förnyades vid en kommande riksdag, till vilken nyval ägt rum. Detta skedde påföljande år och den nya vallagen antogs 1921, varefter riksdagen upplöstes. Nyval företogs efter de nya valrättsbestämmelserna och de första kvinnliga riksdagsledamöterna inträdde i den lagstiftande församlingen.

Och så var denna segslitna fråga äntligen bragt till sin lösning.

H. F—d.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Upplysningskurs i fredsfrågan.

I likhet med föregående år kommer Intern. Kvinnoförb. för Fred och Frihet att anordna en upplysningskurs i fredsfrågan, denna gång förlagd till Göteborg, Handelshögskolans lokaler, Läroverksgatan, under tiden 6—9 januari 1927. Kursen har till syfte att genom en serie föredrag från sakligt och opartiskt håll söka belysa några betydelsefulla internationella problem och konflikter, som utgöra en fara för freden och lägga hinder i vägen för ett frötroendefullt internationellt samförstånd och samarbete.

Programmet upptager bland annat följande ämnen och föredrags-hållare:

Befolkningsfrågan och världens försörjningsmöjligheter, prof. G. Westin Silverstolpe; Rasproblemet och de vita folken, prof. O. Norden-skjöld; Striden om olja och kol, d:r Sigurd Hansson; Kolonialproblemet, prof. P. O. Grönström; Fjärran Österns problem, borgmästare Carl Lindhagen; Frihandel, red. Harry Hjärne; Den ekonomiska konferensen och Det internationella trustväsendet och dess handelspolitiska konsekvenser, generaldirektör Anders Örne; Europas förenade stater, assessor Carl Bonnevie, Norge.

Föredrag komma dessutom att hållas över andra för fredsfrågan aktuella ämnen, såsom Kristendomen och freden, pastor Sigurd Westman; Pressens ställning till fredsproblemen, d:r Alf Ahlberg; Sönderjyllands minoritetsproblem, fru Cederfeld de Simonsen, Danmark, m. fl.

Seriebiljetter à 4 kr. Dagsbiljetter à 1 kr. 50 öre. Biljetter till enstaka föredrag 50 öre. Anmälningar till kursen mottagas tills vidare av Göteborgskretsens sekreterare, fröken Karin Cardell, Hagtornsstigen 5, Göteborg. Program sändas på begäran.

Göteborgskretsen av Kvinnornas
Fredsförbund.

Fogelstadsafton.

Ett 25-tal av de medlemmar i Fogelstadsförbundet, som befinna sig i Stockholm med omnejd, samlades måndagen den 29 november till samkvämsafton på Tidevarvets lokaler. Alla kurser voro representerade och samvaron blev gemytlig och trevlig. Efter den lekamliga välfägnaden te med dopp, diskuterades det av advokat Eva Andén i artiklar i "Tidevarvet" framförda förslaget till ny form för äktenskaps ingående. Diskussionen, som blev ganska livlig, fortsatte till långt fram på kvällen, då samvaron avslöts med sång av en för tillfället hopsatt sångkör.

Vår fackliga spalt.

Kvinnorna i Fackföreningsinternationalen.

Hur ogärna man än ser, att även inom fackföreningsrörelsen en del angelägenheter behandlas med hänsyn till att denna rörelse består dels av män och dels av kvinnor och hur gärna man än önskar att allt inom denna rörelse uteslutande skall behandlas ur lönearbetarens synpunkt och icke efter mannens eller kvinnans, kommer man likväl icke ifrån, att det ännu så länge ligger i rörelsens eget intresse att i viss mån skilja ut kvinnorna och ägna speciell uppmärksamhet åt de s. k. kvinnofrågorna. Detta har visat sig vara nödvändigt först och främst med tanke på kvinnornas organisering. Erfarenheten har givit vid handen, att kvinnorna i allmänhet äro mycket svårare än männen att komma till tals med i syfte att värva dem åt fackföreningsarbetet. Härvidlag göra sig utan tvivel, trots all "frigjordhet", många gamla fördomar gällande. Kvinnorna känna sig ofta inte riktigt hemmastadda på fackföreningsmötena, och det torde väl också alltjämt förhålla sig så, att bland männen den meningen är rådande, att kvinnorna strängt taget inte ha någon egentlig uppgift att fylla där. För att komma tillrätta med fördomarna bland kvinnorna och väcka deras intresse erfordras följaktligen särskilda åtgärder. Här och var ute i världen har, såsom vi tidigare varit i tillfälle att framhålla, särskilt på senare tiden allt större uppmärksamhet ägnats åt denna sida av saken. I England t. ex. har landsorganisationens generallråd tillsatt en stor kvinnokommitté med uppdrag att genomföra en agitations- och organisationskampanj bland kvinnorna. En liknande åtgärd har vidtagits inom den amerikanska landsorganisationen. I Tyskland fungerar sedan några år tillbaka ett särskilt kvinnosekretariat inom landsorganisationen.

Även internationellt har man tagit itu på allvar med "kvinnofrågan". Vi ha även berört denna sak tidigare i samband med frågan om Internationella arbeterskeförbundets ställning till Fackföreningsinternationalen. Denna internationals styrelse förfogar numera över en kommitté, benämnd Internationella fackliga kvinnokommittén, bestående av fröken

Burniaux, Belgien, fru Chevenard, Frankrike, fröken Crone, Danmark, fröken Hanna, Tyskland och fröken Varley, England. Denna kommitté var senast samlad till möte i Amsterdam den 2—3 nov. 1926. Vid detta tillfälle sysselsatte den sig med förberedelserna till en internationell facklig kvinnokonferens, som skall hållas i Paris den 30—31 juli 1927 i samband med den stora internationella fackföreningskongressen. Det är särskilt tre frågor, som skola behandlas vid nämnda internationella konferens, nämligen frågan om lagstadgat skydd för arbetande kvinnor, frågan om kvinnoarbetets betydelse för samhällsekonomi och frågan om hemarbetet. Den första frågan kommer att inledas av fröken Burniaux, den andra frågan av fröken Hanna och den tredje av fröken Varley.

Vid mötet i Amsterdam beslöts bl. a. att offentliggöra ett upprop till de fackligt organiserade arbetarna i alla länder med uppmaning till dem att medverka till organiserandet av hemarbetarna. Därjämte beslöts att förelägga Folkens förbunds rådgivande kommission för beskyddande av barn och unga arbetare en resolution, i vilken kommissionen skall uppmanas att föreslå åtgärder till verksamt och humant skydd särskilt åt barn, vilka äro födda utanför äktenskapet, och till förbättrande av de ogifta mödrarnas ställning.

Uppropet angående hemarbetarna fick följande lydelse:

"I nästan alla länder med utvecklad industri utgör hemarbetet ännu en betydelsefull faktor i varuproduktionen, liksom hemarbetet ännu är det arbete, som utföres under de värsta missförhållandena. Talrika män och kvinnor, vilka sysselsätas som hemarbetare, förtjäna trots en lång och mödosam arbetsdag en ringare lön än den fabriks- och verkstadsarbetarna uppbära. Orsaken härtill är den oerhörda konkurrensen bland de oorganiserade hemarbetarna. Deras stora flertal består av gifta kvinnor, vilka betrakta hemarbetet som ett välkommet tillskott till männens inkomster och därför kunna nöja sig med en mycket ringare förtjänst än de män och kvinnor, som äro hänvisade till att förtjäna sina och sina barns livsuppehälle uteslutande genom hemarbete.

Bland de oorganiserade hemarbeterskor,

vilka bedriva en sådan smutskonkurrens, äro många hustrur och döttrar till organiserade arbetare, som för sitt eget vidkommande genom anslutning till en facklig organisation ha erkänt plikten att delta i arbetareklassens kamp för bättre levnads- och arbetsvillkor.

Alla fackföreningar fordra av sina medlemmar, att de medverka till att sprida solidaritetsidén i deras arbets- och klasskamraters krets och betrakta denna uppgift som en moralisk plikt. Redan därav framgår, att den fackliga agitationen bland de med hemarbetet sysselsatta arbetarna icke blott bör överlåtas till vederbörande fackorganisationer, inom vilkas arbetsområde hemarbetet hör. Härav framgår vidare, att de organiserade arbetarna också måste verka för organisationstankens utbredning inom den egna familjen.

Den internationella fackliga kvinnokommittén riktar därför en uppmaning till den organiserade arbetareklassen i hela världen att i större utsträckning än hittills taga sig an de med hemarbetet sysselsatta arbetarna och draga försorg om, att dessa arbetare tillföras deras fackliga organisationer."

Detta är ju egentligen en gammal fråga. Men tyvärr har den nog hittills icke ägnats den allvarliga uppmärksamhet, som den otvivelaktigt förtjänar. Här är ett stort arbetsfält för icke minst de redan fackligt organiserade aktivt verksamma kvinnorna. Även här hemma i Sverige är mycket ogjort. Kvinnokommitténs upprop är naturligtvis även riktat till de svenska arbetarna. Det beror säkerligen mycket på oss kvinnor själva, om det skall vinna gehör. Det är kanske skäl i att vi taga oss en ordentlig funderare på saken — men vi få icke nöja oss med att fundera, det kräves även handling. Edith Larsson.

*Jag lovar seger och jag svär,
att vägen ock till seger bär.
Men den, som går i första led,
skall för sin sak ha mod att falla,
om ej, då stridens lurar kalla,
han lägge sina vapen ned.
Ej värnar emot nederlag
den vilja, som är feg och svag.
Är du av offerskräck betagen,
du dödsmärkt är långt förr än slagen.*

Ibsen.

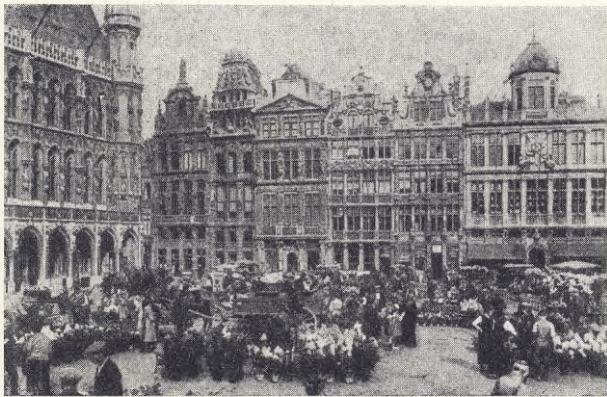

Intryck från konferensstaden.

Sverige har blivit känt och svenskarna populära i Belgien efter furstebrollöpet i nov., det är det första man konstaterar när man kommer till Bryssel. Butiksfönstren överflöda där, som här, av fotografier av de unga tu, av deras pappor, mammor och andra anhöriga och befolkningen är förtjust över den lilla, okonstlade och förtjusande "sesan". Små, rara prinsessor tycks vara en lika god reklamartikel för Sverige som någonsin "Harry", "Arne", "Wide" och andra dylika kunna vara.

Vilka orsakerna emellertid än äro så är det glädjande att konstatera, att de små länderna börja lära känna varandra och uppskatta varandra och att det mer och mer framväxer en känsla av samhörighet och intressegemenskap dem emellan. T. o. m. språket tycks ha en viss gemenskap inte bara de nordiska länderna emellan utan även mellan dessa och Belgien och Holland. Holländskan är ganska närbesläktad med svenskan och det berättas om hur svenskar besökt holländska bondhem och utan att känna varandras språk dock kunnat göra sig fullt förstådda av varandra. Holländskan och flamländskan i Belgien — vilket senare tillsammans med franska utgör landets språk — tycks vara som sagt mycket lika de nordiska språken. När franskan tryter en använder man svenska, i många fall med gott resultat, även i Bryssel.

Bryssel är en ganska stor stad, c:a 800,000 invånare, och en i många fall vacker och intressant stad. Det är ett enastående intryck av gammal kultur och storslagen arkitektur, som strömmar främlingen tillmötes när man på stadshusplatsen betrak-

Grand' place.

tar de byggnader som omge denna härliga bit av Bryssel. Först kommer väl stadshuset självt — L'Hôtel de Ville", som det heter på franska — och vars bild synes här ovan.

Under 1402—54 byggdes det men måste efter en förödande brand vid bombardemanget 1695 delvis nyuppföras.

Mitt emot stadshuset ligger det nuvarande kommunalhuset, som även utsattes för brandskador 1695 och måste ombyggas.

Sen följa runt omkring torget de gamla hantverkshusen, utomordentligt vackra och aldrig avvikande i stil på ett disharmoniskt sätt med övriga byggnader och det hela.

Levande och s. k. död skönhet mötas här i ljuv förening, ty platsen är fylld av blomster- och växtförsäljare. Stora, sköna krysantemum i alla de olika färgskiftningar blandas med skära och röda begonier och andra den sydliga, milda vinterns blomsterrikedom och stolta som svanor böja sig över dessa praktfulla palmer som ville de inbilla en att man hamnat i Kaliforniens eller Rivieras soliga nejder, i stället för i Mellaneuropas dimmiga slaskvinter.

Som ett apropå i samband med Brysselvädret förtjänar nämnas, att man en morgon väcktes vid en stark blix och ett medföljande ordentligt åskbrak, som kom en att i hastigheten misstänka en explosion e. dyl.

Utgrenande från denna Bryssels mest betydande plats ligger sedan, som ådrorna från hjärtat, diverse publika byggnader och minnesmärken. Så ha vi Posten och Operan mitt emot varandra, båda monumentala byggnader. Ej långt därifrån Börsen, katedralen S:te Gudrule,

museerna för gammal konst och ny konst med massor av gamla Rubens, Jordaens och andra mästarealster. Alldeles intill museerna ligger Kungl. slottet. Mitt emot slottet, endast med en park emellan och byggt i delvis liknande stil, finna vi riksdagshuset med sina långa rader av flygelbyggnader.

Tyvärr fingo vi vid vårt besök där endast

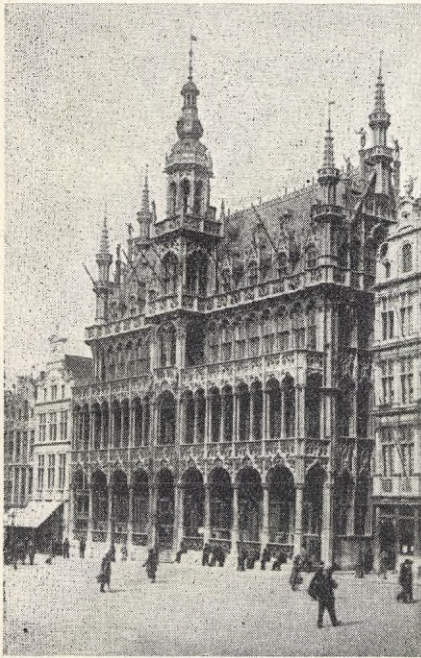
Hôtel de Ville. (Stadshuset.)

se tomma stolar i kamrarna, enär farbröderna och — tanten (det finns nämligen bara en enda kvinna i belgiska riksdagen, en fru Spaak från vårt parti), hade tagit weckendslov från fredagsmiddag till måndag. Trappuppgångar, kamrar och rum voro samtliga rikt smyckade med målningar, skulpturer, dyrbara mattor möbler o. d. Här visade man oss en hel del spår efter ockupationen av staden och tyskarnas framfart under kriget, spår som visade krigets förråande inflytande på människorna. Att döma av de stadsruiner och förstörda samhällen utefter järnvägarna man genomför äro spåren efter krigets förödelse långt ifrån igensopade ännu så många år efter.

Såren hos människorna blöda också ännu ty man vill inte höra talas om kriget. Påminnelserna härom äro dock många och oförstörbara. Var man kom, på gator, i byggnader och genom monument voro namn i ändlös massa på dem som offrats på krigsgudens altare. Den reflexion man gör vid studiet av dessa namn är: "Mätte dessa minnen för alla tider resa sig som ett varnande exempel på hur det går när krigets demon tar överhand över mänskligt förnuft, över brödrakarleken mellan folken."

En byggnad, som syns nästan överallt i staden, är Justitiepalatset. En rent av gigantisk byggnad med en kupol i mitten där man lär ha en utomordentlig utsikt över staden och nejden, som vi dock inte hade någon

Maison du Roi.

Säte för en del av stadsförvaltningens byråer.

glädje av enär vädret var disigt och luften ganska tjock.

Men Bryssel har inte endast minnesrika och monumentala byggnader utan även vackra boulevarder, parker och skogar. Även om gatorna i allmänhet äro små, oregelbundna och slingrande finns dock breda sådana med fina boulevarder, som om somrarna måste vara mycket vackra. Vid det besök som konferensdeltagarna på måndagen gjorde vid Belgiska arbetarehögskolan utanför staden, och som på annat ställe i tidningen redogöres för, genomfor vi en stor och särdeles vacker skogspark med delvis ordnad och delvis vild natur.

I trots av att Bryssel saknar vattendrag, vilket bl. a. gör vår egen huvudstad så utomordentligt vacker och berömd, så är det en vacker och framförallt en intressant stad. Skada bara att man inte vid ett så flyktigt besök hinner med att komma i kontakt med folket, dess seder och bruk, livsförhållanden och sociala välfärdsanordningar. Men detta skulle i så fall inte kunna avhandlas i en artikel av så blygsamt omfång som ovanstående.

N. Th — g.

Gott Nytt År

tillönskas Morgonbris
samtliga läsare av

Redaktionen.

Arbeterhögskolan

i Belgien, belägen strax utanför Bryssel, fingo konferensdeltagarna besöka på måndagens f. m. tack vare arbetarpartiets vänlighet att ställa en stor turistbil till vårt förfogande.

Då bilen efter en dryg halvtimmes färd stannade erfor man en ljuvlig känsla av frisk, ren luft, något som man saknat inne i storstadens rök och dimma. Där, som överallt annorstädes lyckönskade man de människor, som äro lyckliga nog att få bo och ha sin varelse utanför stadens obehag men mitt i dess fördelar och bekvämligheter. Även utan denna anledning äro de ungdomar att gratulera, som få vistas 10 långa, härliga månader i både andligt och lekamligt hälsosam luft, något som kanske dittills förekommit ganska sparsamt i deras liv.

Skolan består av en huvudbyggnad, vari lärosalar, matsal, kök, bad- och duschrum m. m. inrymts samt två andra byggnader. Den minsta av dessa var de kvinnliga elevernas — man har ibland några få kvinnliga elever samtidigt med de manliga, men man lägger inte an på att få så många dylika, ehuru omdömet om deras duglighet var berömmande — och den större de manligas. Inredningen var överallt enkel men trevlig och hygienisk. Särskild beundran väckte alla de trevliga dusch- och badrummen. En stor trädgård på flera tunnland omgav byggnaderna och det hela var skolans egen egendom.

Arbeterpartiet i Belgien, som efter krigets slut insåg nödvändigheten av att ge de unga en bättre inblick i såväl allmänna kunskaper som samhälls- och sociala förhållanden, tillika med en socialistisk livssyn, startade 1921 skolan. Sedan dess har varje år en c:a 10 månaders samt under somrarna kortare kurser gått av stapeln.

Vid årskurserna har man 40 elever, övervägande manliga. De 3 första månaderna ägnas åt vanliga skolämnen enär, som den lärare vi hade till ciceron anmärkte, skolorna i Belgien äro mycket dåliga, sedan omväxlar teoretiska och praktiska ämnen. 2 timmar dagligen upptar schemat franska, allmän historia, ekonomisk och allmän geografi, arbetarrörelsens historia, socialismens teorier, kooperation, psykologi, hygien etc., sedan omväxlar dagen med besök å inrättningar, å fackförningscentrum, i bibliotek, arkiv o. dyl., med arbete i trädgården samt personligt arbete. Undervisningen ombesörjes av 3 fasta lärare, 2

ämneslärare och sen dessutom tillfälliga såsom arbetarledare, kooperatörer och andra. Eleverna komma från fackföreningar, arbetarkommuner, ungdomsklubbar o. dyl., nästan uteslutande från Belgien, och framförallt går undervisningen ut på att göra de unga dugliga som arbetarrörelsens och socialismens banérförare, dock inte till funktionärer. Inga frielever mottagas. Kursavgiften, inklusive inackordering, är 3,000 francs, vilken i regel betalas av resp. organisationer. Dessutom erhålla familjeförsörjare i regel halva denna summa för familjens uppehälle.

Med så låga avgifter förstår man att skolan har stora ekonomiska svårigheter att kämpa med. Dock tycktes såväl lärare som föreståndare vara besjälade av gott hopp i framtiden och isynnerhet nu när misstron mot företaget börjat lägga sig.

Eleverna komma mest från bergsarbete, textil- och metallarbetareorganisationerna. Några få från utlandet. Skolan är statsunderstödd med 1/10-del, men staten har därför ingenting att säga till om vis à vis skolans ledning, då ingen inspektion därifrån förekommer. Styrelsen består av 10 representanter från olika arbetar- och kooperativa organisationer.

Efter en rond igenom hela etablissemmentet bjödos vi på gott te i matsalen, något som smakade riktigt gott efter den ganska kyliga färden.

Även om vi svenskar tyckte att vårt Brunnsvik var väl så bra både vad regim och naturskönhet beträffar, så kunde man inte låta bli att beundra det goda arbete Belgiska arbetarpartiet här presterat för att tjäna den internationella arbetarrörelsens sak. Förvisso kommer en kurs där att för varje ung arbetare betyda ett minne för livet och en betydande tillökning av kraft och kunskaper i kampen för rättvisa och människovärde åt dem själva och hela deras klass.

Det är dock inte bara männen, som behöva en dylik kurs, utan även kvinnorna.

N. Th — g.

Place de Broukère.

Ett dokument humain.

Rosa Luxemburgs brev.

Av Selma Kristensen.

Rosa Luxemburg. Briefe aus dem Gefängnis. 1922, Verlag der Jugentinternationale, Berlin. (Brev till fru Sophie Liebknecht.)

Rosa Luxemburg. Briefe an Karl und Luise Kautsky (1896—1918). Herausgegeben von Luise Kautsky. 1923. E. Laub'sche Verlagsbuchhandlung, Berlin.

Man kan ha vilka meningar man vill om revolutioner och deras nytta för mänskligheten, inför revolutionernas personligheter må vi, om ej förr så efteråt, böja vårt huvud i djup vördnad. Vi ha kanske, medan de levde, överlägset lett åt fanatikern, som trodde sig kunna frälsa världen genom mera våld, mera blodsutgjutelse. Vi ha säkert ryckt på axlarna, när han eller hon från talarstolarna riktat sina eldande, manande ord till förstockade massor. Agitatoren, kämpen ha vi sett, men det djupast mänskliga, som dolde sig där bakom, det funno vi mycket sällan. Bra ofta äro vi säkert benägna, att tillmäta revolutionären sämre bevekelsegrunder än han i verkligheten har. Vi vilja tro, att vi kloka, kalla och nyktra vardagsmänniskor äro de, som skola besitta världen; vi le åt fantasten, som diktar om människorna sådana som han vill ha dem; vi veta ju dock så mycket bättre — att människorna i de flesta fall äro små, föga anlagda för det heroiska.

Men en vacker dag ryckes revolutionären bort; den böljande människovåg, som bar honom uppe, har uppslukat honom — ty intet är så tillfälligt och nyckfullt som folkgunst — eller andra makthavare ha kommit till och skyndat sig att oskadliggöra den farlige.

Hur som helst, när den av oss beklagade eller förhånade upproriske är borta, upptäcka vi plötsligt, att det är ett tomrum efter honom. Han måste alltså ha varit något, en personlighet, en mäktig samlande och verkande kraft, vars betydelse vi märka först när den icke mera finnes. Och då gripa vi med begärlighet efter minnen och dokument, som kunna hjälpa oss att lära känna och förstå den vi icke ville kännas vid, medan han levde mitt ibland oss.

Ovannämnda två böcker utgöra ett

par sådana erinringar om Rosa Luxemburg, som minnesgoda vänner pietetsfullt bevarat åt eftervärlden. Det är mig dessvärre obekant om de föreligga i svensk översättning; om icke, bör var och en, som något så när är mäktig tyska språket, skaffa sig och läsa de båda böckerna. De komplettera varandra och ge tillsammans en helhetsbild av den Rosa Luxemburg, vi icke lärde känna genom revolutionstidens mer eller mindre färgade telegram.

Breven till fru Sophie Liebknecht, samlade i en liten bok om endast 75 sidor, ge kanske främst uttryck åt den sidan av Rosa Luxemburg, som alls inte kom fram i hennes revolutionära verksamhet, diktarbegåvningen. Ty det är en konstnär av guds nåde, som skrivit dessa brev. En människa som har gåvan att se, och i ett oförlikneligt språk ge uttryck åt det hon ser.

I första brevet, ett brevkort skrivet i Leipzig d. 7—7—16; se vi Rosa Luxemburg med en bok söka frid och ro ute i en park. Hon gläder sig som ett barn åt naturens skönhet, och tillägger med en suck, att beröringen med människorna tillfredsställer henne mindre och mindre. En månad senare är Rosa fängslad. Ett brevkort från henne är skrivet i fängelset i Barnimstrasse. Brev från fru Liebknecht till henne tar lika lång tid som till — New York. Censuren arbetar! — Hon får läsa i fängelset och tackar fru Liebknecht för Hölderlin, som denna sänt henne. "Bleiben Sie tapfer und lassen Sie sich nicht niederdrücken. Ich bin in Gedanke bei Ihnen", slutar hon. När nästa brev kommer är hon redan förflyttad till ett annat fängelse, till Wronke. Det är gripande, att läsa de knappa raderna. Ingen tanke på henne själv, men tusen omsorger om fru Liebknecht; kan hon inte fara till Bodensee och få ro och vila? Hon får icke vara orolig, allt blir bättre snart...

I brev från november har hon fått veta, att fru Liebknechts bror stupat; hon är förtvivlad över, att ej kunna vara hos sin "geliebte Sonitschka" för att trösta henne och hennes gamla mor.

I nästa brev från Wronke är smärtan ett ögonblick nära att överväl-

diga henne; det plågar henne så outsägligt, att likt en fågel i bur sitta innespärriad och icke få ta del i livet utanför. Men hon tar sig snart modigt samman. Mitt hjärta är vant att parera som en väl dresserad hund. Så tala vi inte mera om det, skriver hon. Och strax är hon ivrigt fördjudad i att planera en resa för sig och fru Liebknecht, när kriget är slut. En resa till södern, till Korsika, där har hon en gång varit. det måste "Sonitschka" se. Och snart är hon så upptagen av att beskriva de upplevelser hon haft där att hon glömmer fängelsets murar som omsluta henne, att hon glömmmer fruktan för den ovissa framtiden. Konstnärsglädjen tar henne helt. Hon beskriver i målande färger bergen, dalarna, de uråldriga träden, stillheten som ingen människostämna stör. Det är ett konstnärssöga, som sett, en konstnärshand, som beskrivit.

I ett brev från den 18 februari är hon upprörd över, att man sökt dölja för henne, att Karl Liebknecht blivit fängslad. Hon menar sig ha rätt framför andra att dela deras sorger. I samma brev finnes utomordentligt intressant litterär analys. Hon läser Gaalsworthy och gör en träffande jämförelse mellan honom, Wilde och Shaw. Det är, säger hon, en i engelsk intelligens nu väl starkt representerad typ; en förfinad, blaserad typ, som med överlägsenhet och leende skepsis betraktar världen och människorna. Galsworthy är henne allt för "geistreich"; alla de ironiska anmärkningar han gör om sina personer förarga och såra henne. En verklig konstnär gör icke ironiska anmärkningar om sina egna skapelser, säger hon, och framdrager ett sådant exempel som Hauptmanns "Emanuel Qwint"; den är den mest blodiga satir som skrivits om det moderna samhället, men det faller icke Hauptmann själv in att le åt den; han står till slut med bävande läppar och tårglänsande ögon, gripen av sin konst, gripen av livet.

Av och till möter man ett brev i vilket hon söker trösta fru Liebknecht. Man känner det ibland, som om Rosa Luxemburg dödade sin egen smärta för att kunna trösta och hjälpa. Varför är livet så bittert? har

fru Liebknecht frågat. Kära, svarar Rosa, livet är på både ont och gott; lidande, avskildhet från sina kära allt hör till; men man måste söka få det bästa ut av allt som möter en i livet. Man må vara tapper och icke låta smärtan överväldiga sig. Hon, som i en händelserik tid sitter fängslad, har dock kraft till att säga: jag ville inte, om det än vore mig möjligt, ha något uteslutet ur mitt liv, jag ville icke ha det annorledes än det varit. Det kan man kalla heroism; det kan man kalla att bli vän med sitt öde...

Hon arbetar flitigt i fängelset. Utom skönlitteratur fördjupar hon sig ivrigt i vetenskapliga studier, särskilt djur- och växtgeografi. Hon är en lidelsefull älskare av naturen, i synnerhet blommor och fåglar. Ofta, säger hon, har jag en känsla av, att jag icke är någon riktig människa, men en fågel eller annat djur i människohamn. Ute i naturen känner hon sig mera hemma än på — en partidag! Och hon tillägger skämtsamt, att till fru Liebknecht kan hon väl våga säga det, hon kommer väl inte genast att ropa om förräderi mot socialismen! Som hade hon en inre aning om sitt kommande öde tillägger hon, att hon trots allt dock säkert kommer att dö på sin post i en gatustrid eller i tukthuset, ehuru hennes innersta Jag mera tillhör hennes kära fåglar än "den Genossen".

Det blir vår. Också i fängelset. Fru Kautsky besöker Rosa och bringar henne blommor med rot. Styvmorsblommor och förgätmigej. Hon planterar dem utanför sitt cellfönster och är hänryckt över att skola se dem växa och blomma. Fåglarna sjunga i träden utanför; en humla kommer surrande in till henne; den bär bud om sommarsol och blomdoft. I slutet av maj har rosa fått en bänk och ett bord ut i gården, där hon fått tillåtelse att sitta någon tid i solskenet. Hur skönt det är! Hur lycklig jag är! utropar hon. Det bereder henne en gränslös glädje att få vistas ute, även om hon inte helt kan undertrycka smärtan över att på bestämt klockslag spärras in igen. I slutet av juli skall hon förflyttas till ett annat fängelse; med vemod talar hon om hur hon tagit avsked av allt det som under de nio månaderna i Wronke blivit henne kärt och förtroligt; blommorna, träden och fåglarna i fängelsegården...

(Forts. i nästa n:r.)

Miina Sillanpää finsk minister.

Som biträdande socialminister i ministären Tanner har vår partikamrat Miina Sillanpää ingått. Första gången vi träffade henne var då hon som nyvald riksdagsledamot 1906—07 besökte Stockholm. Hon har alltsedan med få korta avbrott tillhört riksdagen. Dessförinnan hade hon gjort sig känd som organisatör av tjänarinnekåren och i 16 år som föreståndarinna för tjänarinnehemmet i Hälsingfors verkat bland dem. Hemmet har tillkommit genom hennes initiativ och stora intresse för att en tjänarinna, som kommer från annan ort och söker plats, absolut skall veta vart hon skall taga vägen och icke behöva falla i händerna på sådana, som skulle ockra på hennes obekantskap med förhållandena i en stor stad. Hon utgav även en tidning för tjänarinnorna, som sedan ombildades till ett organ för Socialdemokratiska kvinnoförbundet. Inom detta har hon även varit mycket verksam och står, om vi inte missminna oss, fortfarande kvar som ordförande.

Att saga och dikt kan överträffas av verkligheten händer understundom och vem skulle ej vilja göra gällande att så är fallet med Miina Sillanpää. Född i ett fattigt torparhem kom hon tidigt ut att själv tjäna sitt bröd. Hon började i en textilfabrik vid 12 års ålder, men övergick till tjänarinneyrket vid 18 år. Mycket tidigt slöt hon sig till arbetarrörelsen och har inom denna vunnit allt större förtroende för sina gedigna egenskaper och utomordentliga arbetsförmåga. Sedan 1916 har hon varit inspektris för det stora kooperativa företaget Elantos kaféer och restaurationer. Då hon i somras fyllde 60 år blev hon också föremål

för en storartad hyllning från alla håll. Finska tidningen Arbetarbladet skriver härtill följande reflexioner: "Visst går världen framåt i alla fall eftersom Miina Sillanpää i dag hör till de mest populära personerna i vårt allmänna liv. Och föga har någon av arbetarrörelsens män och kvinnor i tiden varit såsom hon en måltavla för spott och spe."

Av hjärtat önska vi Miina Sillanpää god lycka i arbetet på sin nya post och att hon skall kunna uträtta något av allt det hon önskar i socialt välfärdsintresse. Svårigheterna äro dock troligen i Finland som annorstädes mycket stora för dem, som vilja genomföra verkliga reformer.

S. V.

En tidskrift för konst.

I den stigande syndafloden av populära, illustrerade journaler och tidskrifter, som hota att förkväva det konstintresse, som tilläventyrs finnes hos den breda publiken, har det under åtskilliga år saknats en tidskrift för verklig konst i vårt land. Intresserade på detta område ha varit hänvisade till de stora utländska konsttidskrifterna. Den del bland de mindre bemedlade, som varit konstintresserade, men ej haft vare sig ekonomiskt råd eller språkkunskaper, har således ej haft tillgång till en verklig tidskrift för konst.

Det är oss emellertid ett särskilt nöje att här kunna omnämna ett försök att åter ge oss en svensk, verklig högtstående konsttidskrift. En speciell tidskrift för måleri och skulptur, populär samtidigt som den bjuder ett gediget och vederhäftigt innehåll. *Konstrevy*, som utges av Svensk-franska konstgalleriet i Stockholm under medverkan av flera av våra främsta konstskriftställare, som Erik Blomberg, Klas Fähræus, Tor Hedberg, Ragnar Hoppe, Gregor Paulsson, Axel Romdahl och Erik Wettergren, utkommer under år 1927 med sex häften. Abonnemang kan ske hos bokhandlare, på posten eller direkt hos utgivaren.

Den konstintresserade allmänheten har här fått, vad som länge saknats.

Det utgivna provnumret är hållet på en mycket hög nivå, med bidrag av några av våra främsta konstskriftställare. Återgivningen av konstverken är god och utstyrseln i sin helhet synnerligen tilltalande.

V.

LITTERATUR

Svenskarna och deras ordspråk av Fredrik Ström. Albert Bonniers förlag. Pris kr. 12: 50.

Det är ett omfattande arbete, innehållande åtskilliga tusental ordspråk, företrädesvis nordiska, som inneslutas i denna digra, förnämliga volym. Utstyrseln värdad, väl anslutande sig till innehållet. Illustrationerna talrika, utförda av artisten Ossian Elgström. Ofta är bilden fyndig, ibland dock ej fullt i nivå med genomsnittskvaliteten av verket i sin helhet.

Det kan betraktas som ett visst kulturvärde att införliva en samling som denna i svensk litteratur. Här speglas i mångt och mycket folkets tänkesätt och psyke. Traditionsbundet och samhörigt med tider och släktled årtusenden tillbaka i tiden. Det är olika tiders skiftande uppfattningar, som spåras i dess ordspråk.

Vad är ett ordspråk? Ofta en visdomssentens, som i pregnant form ger ett uttryck av högsta värde. Ibland är det ett märgfullt, slående, drastiskt tillspetsat yttrande, som ger vad situationen just vid det givna tillfället kräver. Ett befriande av ett förträngt känslökomplex, om man skulle våga låna en bild från psykoanalysens uttryckssätt.

Skiftningsrikedom i fråga om ordspråk, som vunnit hävd och burskap inom folket, är, som vi alla veta, ofantlig.

Ordspråkens knappa epigrammatiska språkform kan vara ganska välbehövlig som motsats till våra dagars urvattnade, banaliserade språk.

Ehuru ej hörande till ämnet frestas man dock i detta sammanhang, rent parentetiskt, starkt beklaga den föga hedrande roll en del av dagspressen, i sin yrkesmässigt, djärvt drivna journalistik spelar i fråga om vårt språks förflackande.

Det är ett omfattande och prövande arbete, som författaren nedlagt i samlandet och sovrandet av det väldiga material, som här förelegat. Hundratals källskrifter på flera språk, i bibliotek och arkiv ha genomforsrats. Förf. har även direkt, ur folkets egen mun, i skilda delar av vårt långa land, på vägar och stigar, på möten och sammankomster, på marknader och nöjeslokaler samlat bidrag under många år.

När nöden är störst ...

Av Elin Pettersson.

Det var fredag. Stämplingsdag. Skaror av män i olika ålder gingo oavbrutet fram och tillbaka framför en och samma plats: Arbetsförmedlingen.

Ansiktsuttrycken voro lika. Blicken mörk och dyster, dragen slappade och likgiltiga. Händerna hade de djupt nedtryckta i den dåliga kavajens fickor och det låg något av trötthet och hopplöshet över var och en.

Där kom en ung man och huttrade och frös, under det han drog rockragen tätare om halsen och förgäves sökte skydda sig mot den starka kylan. Där kom en annan, klädd i ytterst slitna skor. Han slog fötterna mot varandra, stannade emellanåt framför ett kaféfenster, vid det hans blick långtansfullt dröjde vid kaminen där inne. Där var det varmt och gott — — å, om han blott slapp frysa, frysa! — — — Usch! En skakning genomlade hans kropp — så började han marschera igen.

Skulle det då aldrig öppnas? Man kunde behöva tina upp en smula. — — — Äntligen! Ansikten lyste upp och ivrigt trängde man sig in. I varje blick kunde läsas den ständigt återkommande frågan: "Hade något arbete yppats? Fanns möjligen någon sysselsättning? Om så vore för endast kosten?" — — —

Rör sig icke något besynnerligt i ditt bröst när du går där förbi — du välsituerade man och kvinna? Du som aldrig vetat av hur det kännes när hungern griper i en tom mage. När lemmarna stelna till av köld och man vore färdig att bryta sig in var som helst.

Krymper inte ditt innersta samman av medlidande med dessa stackars människor, som förtvivlat kämpa i en kamp, den redliga arbetaren så helt ovärdig? Vad är det som hindrar att även du räknats till dessa skaror? Allt utom din egen förtjänst. — — —

Vaktmästaren, med det breda ordningsbandet tvärs över bröstet, stänger dörarna efter den sista. Han har stått här veckor igenom och han har, så att säga, tränats i anblicken av de sorgliga företeelser, som här dagligen passera. Sina åligganden sköter han punktligt och han är glad så länge han får behålla denna sin förtjänst.

"Den enes död, den andres bröd. Den enes lycka, den andres fall."

Den satsen har aldrig förfelat. Så

Ett arbete som detta är naturligtvis till följd av omfång och pris ej avsett för någon vidsträcktare spridning bland mindre köpstark publik, men bör kunna försvara sin plats i våra bibliotek.

Förf. har i början av arbetet skrivit en instruktiv och orienterande inledning, som på olika sätt belyser ordspråkens uppkomst och karaktär.

mycket mer kan den tillämpas i dessa bistra allvarstider. I tider när man — av hunger vill riva brödet ur munnen på varandra. — — —

*

Arbetaren Karl Erikson var nyss hemkommen från stämplingen. Hans hustru ställde fram kaffe, under det hon i envis tystnad väntade på att mannen skulle tala. Till sist sade hon:

— Näå, fick du inget i da' heller?

— Fick, eftersade han bittert. Va' tror du en ska få, när det inget finns? Absolut inget!

— Vart ska' de' ta' vägen till sist? Barna, barnkräkena!

— Ja, dom ja!

Mannen vaggade med huvudet i sina händer. Hustrun satte sig ned och grät. Det for som ett tyst rop genom rummet om förbarmande och hjälp, medan mörkret sakta föll på. — — —

Stadens tornur slog nio. På mindre trafikerade gator var allt tyst och stilla. En poliskenstapel gick framåt i det bleka lyktskenet. Några flingor började falla, lätt och mjukt. Allt större blevo de och allt tätare föllo de ned. De sågo ut som vita små lyckostjärnor...

— Far, far! Upp med dig! Det är hög snö ute! ropade hustrun på morgonen, i det hon i glad iver släppte rullgardinen, som i ett sätt flög upp i taket.

— Nej, men vad säger du mor? svarade han, för glatt upp ur sängen och började skyndsamt kläda sig.

Det dröjde inte länge förrän Erikson var i kläderna, fick sig en kopp kaffe och så bar det av.

— I dag blir det arbete, arbete! sade han så förhoppningsfullt i dörröppningen.

— Ja, om det vore så väl så du fick något, svarade hustrun.

Så länge hon kunde följa honom med blicken stod hon kvar vid fönstret när han halvsprang nedåt gatan.

Sedan kläddes barnen, sängarna bäddades och rummet fick en ovanligt omsorgsfull städning. —

Så snart den svaga gnistan av hopp flammor upp i ett uttröttat människosinne flyr slöheten, intresset vaknar på nytt och ansvarskänslan hos individen gör sig starkare gällande. —

När det blev middag kom far hem och berättade att han fått arbete med snöforsling. Mor tog fram den sista tvåkronan ur byrålådan och Anna, äldsta flickan, fick springa till butiken efter något lättvindligt till middag. Det blev i alla fall en middag, som familjen Erikson ej haft maken till på länge. —

Det var ett väldigt snöfall som kom. Arbetet räckte i flera veckors tid.

I Eriksons hem ljusnade det betydligt. Ved köptes, skor till barnen och mors skafferi fick en genomgående förstärkning.

Makarna voro glada och tacksamma och barnens ansikten logo av idel belåtenhet.

— — —

ANSLUT EDER TILL DEN SOC. DEM. KVINNORÖRELSEN!

Öppen fråga.

Undertecknad, som aktivt deltagit i vårt förbunds arbete sedan dess början och varit intresserad läsare av Morgonbris i närmare 20 år, varunder jag alltmer lärt mig synnerligen högt uppskatta dess gedigna, fostrande innehåll — ej endast dess rent socialistiska, organisatoriska och politiskt-sociala — utan lika mycket dess kulturella läggning, skulle i all vänlighet vilja göra en fråga.

Vore det inte bättre att beskära eller inskränka, åtminstone till hälften av det gängse utrymmet, publiceringen av klubb-breven? De ta ej så liten plats av tidningens begränsade utrymme i anspråk. De lokalt betonade klubbreven kan ju knappast ha något intresse, åtminstone som de mestadels skrives, för våra medlemmar på andra platser. Vad har t. ex. kvinnoklubben i Hallsberg för intresse av att veta samtliga styrelseledamöters namn i klubben i Tvååker? För att nu ta ett par exempel på slump, utan någon direkt adress just till dessa. Ej heller ha vi behov av att veta, att på mötet eller festen där eller där, hälsades församlingen välkommen av den eller den, varefter sjöngs sången den eller den, varefter dracks kaffe etc., etc.

M — r.

Som svar å ovanstående vill red. anföra: att vi äro tacksamma för den intresserade ins. uppskattning av tidningen. Att vi vidare helst skulle se att tidningens upplaga kunde ökas med något tusental ex., så kunde formatet betydligt utvidgas och klubbreven ej inkräkta på det nu begränsade utrymmet samt även snabbare publiceras.

I utlandets socialdemokratiska kvinnotidningar förekomma i allmänhet ej lokala

korrespondensmeddelanden. Rörelsens omfattning gör det praktiskt utförbart i länder som England och Österrike t. ex.

Vi ha dock här ansett, att klubbreven kunna ha ett visst berättigande. De kunna ge oss uppslag för arbetet. De kunna stärka samhörighetskänslan utöver vårt vidsträckta land och vara små, svaga klubbar till uppmuntran o. s. v. Tyvärr äro de flesta klubbrev dock ej av denna beskaffenhet. Meningen är naturligtvis icke — det ha vi kraftigt framhållit förut — att ge någon lokal kungörelse om det tekniska arbetet, som är likartat på hundratals orter. Meningen är i stället den, att vederbörande korrespondent kort, koncist och sakligt, utan onödiga ord meddelar vad som positivt gjorts under året. Vilken insats i t. ex. kommunalt hänsende eller i allmänt välfärdsintresse har kunnat utföras? Hur arbetet för våra idéers spridande och värvandet av nya medlemmar har gestaltats. Hur man lagt fostrandet och skolan av medlemmarna inom klubben. Har det givits nya uppslag och idéer till gagn för vårt arbete etc., etc.

Beflita sig vederbörande korresp. att skriva om det väsentliga i arbetet i sammanpressad form så kunna även klubbrev få värde och ej behöva ta mer än hälften av nu gängse utrymme i anspråk. Uppräknandet av en massa namn till olika befattningar inom klubben bör ej förekomma. Det räcker att meddela ordf., den korresp. styrelseledamoten, kassör och kommissionär. Ju längre breven äro, ju mer intetsägende i sak är vanligen regeln och ju längre dröjer det innan plats kan beredas för detsamma.

Vi hemställa till vederbörande korresp. att beakta dessa erinringar och anse oss med desamma ha, om än i indirekt form, för närvarande besvarat den ärade ins. fråga.

Red.

Pristävlan.

Med anledning av ovanstående och med hänvisning till red:s uttalade önskan här ovan, utlyses härmed en pristävlan, i vilken 9 pris utdelas för de bäst skrivna referaten. 2 första pris utdelas, bestående av första delen av Brantings tal och skrifter, inbundna, 3 andra pris, bestående av boken om Thorsson, likaledes bunden, samt 4 tredje pris, bestående av första delen av Brantings tal och skrifter häftade.

Referaten, som således böra innehålla den viktigaste kontentan av det arbete, som klubben utfört under året, skola vara insända till redaktionen senast den 30 april och innehålla högst 175 ord. Referat, som insändas efter den tiden, komma ej med i pristävlan.

Redaktionen.

En länk brusten.

I gravkapellet å Sundbybergs begravningsplats ägde söndagen den 5 dec. en gripande jordfästning rum, då stoftet av Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubbs medlem, fru Edit Värn, vigdes till den sista vilan. Vid den unga 30-åriga makan och moderns bår voro samlade en sörjande skara, som ville hedra hennes sista färd. Tröstens ord uttalades till maken, som nu lämnats ensam med 5 minderåriga barn och som nu mistat sin vårdande hand. Fru Anna Lindgren framförde kamraternas tack och nedlade en krans av vita och skära chrysantenum med röda band och uppläste de verser hon själv skrivit.

En länk har brustit i vår kedja, men ditt ljusa och alltid förhoppningsfulla leende skall sent glömmas av dina arbetande medsystrar.

M. H.

GOTT NYTT ÅR

tillönskas alla
Morgonbris' läsare

av

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

Från kvinnoklubbarnas
arbetsfält.

Kronobergs kvinnodistrikts årskonferens.

Söndagen den 28 nov. hade Kronobergs läns distrikt av Sv. soc.-dem. kvinnoförbund sin årskongress i Växjö.

Soc.-dem. partidistriktet i Kronobergs län representerades av riksdagsman J. H. Blomqvist. Kvinnoförbundets representant var fru Signe Vessman. Styrelse- och revisionsberättelse godkändes och styrelsen erhöll ansvarsfrihet.

Med anledning av tre motioner gjordes följande uttalande: "Konferensen uttalar att den anser det vara av utomordentligt stor betydelse att arbetarekvinnorna i större utsträckning komma med i de politiska organisationerna inom partiet. För att bibringa kvinnorna den förstärkelse för vårt arbetes principer och mål fordras allas medverkan och uppfordrar konferensen till energisk agitation härför. Partisolidariteten måste väckas och det anses oförenligt med god partianda att visa sig likgiltig för kvinnornas anslutning."

I distriktsstyrelsen valdes till ordförande fru Agda Mattsson, Orrefors. Övriga i styrelsen blevo fruarna Karlberg, Älmhult, och fru Nanny Lindblad, Alvesta.

Till revisorer valdes fruarna Maria Nilsson och Anna Lindén, Växjö. Konferensen beslöt förlägga verkställande utskottet till Orrefors. Till ordförande i V. U. valdes fru Agda Mattsson. Så beslöts att även nästa årskonferens skall hållas i Växjö.

Därefter höll fru Signe Vessman ett anförande, i vilket hon berörde arbetarekvinnornas politiska organisationsformer och betydelse samt uppdrog en jämförelse med andra länders kvinnorörelser.

Härefter antogs en så lydande resolution: "Med anledning av att röster höjts för att slopa klubbarna och att dessa skulle uppgå i arbetarekommunerna vill konferensen uttala som sin mening att kvinnoklubbarna för närvarande äro av stor betydelse för kvinnorna för deras utveckling till aktiva medlemmar inom partiet."

Ref.

Anna Ljungqvist, Åhus, 50 år.

Anna Ljungqvist, som hör till vår rörelses pionärer i Åhus, fyllde den 16 dec. 50 år.

Hon var med när Åhus Kvinnliga Diskussionsklubb bildades för cirka 20 år sedan och varit dess sekreterare hela tiden. Ivrig rösträttskvinna under rösträttskampens dagar, hörde hon till dem som genom självdeklaration skaffade sig kommunal rösträtt och verkade ivrigt för vårt partis frammarsch vid valen. De motigheter hon mött i arbetet för klubben har ej nedslagit hennes arbetsvilja utan har hon alltjämt med trofast nit arbetat för dess framgång. Under 1922—1925 tillhörde hon styrelsen för Skånes soc.-dem. kvinnodistrikt.

På högtidsdagen blev hon tidigt på morgonen uppvaktad med sång, varjämte under dagens lopp en kommitté från Åhus Kvinnliga Diskussionsklubb överlämnade en större graverad urna med blommor samt en textad adress av klubbens samtliga medlemmar. En stor mängd telegram anlände även under dagen, vilka jämte ett flertal värdefulla presenter vittna om att hon genom sitt stora uppoffrande arbete för vår sak vunnit många vänner både inom vårt parti som bland utomstående.

Ett tack.

Undertecknad får härmed till alla dem, som bidragit till den stora penninggåvan och för visat deltagande vid min älskade hustrus, Edith Wärn, fränfalle framföra mitt och mina barns varmaste tack.

Sundbyberg den 8 dec. 1926.

Högaktningsfullt
Ernst Wärn.

Vällyckat socialdemokratiskt kvinnomöte i Halmstad.

Kvinnornas samorganisation gör en lyckad start.

Hallands socialdemokratiska kvinnors samorganisation hade söndagen den 21 november inbjudit samtliga kvinnoklubbar samt arbetarekommunernas kvinnliga medlemmar till ett kamratmöte i Halmstad.

Mötet, som tog sin början kl. ½ 2 e. m., hade rönt livlig anslutning. Förutom ett stort antal av Halmstads kvinnoklubbs medlemmar hade ett flertal deltagare infunnit sig från Varberg, Falkenberg, Slöinge och Oskarström.

Efter några musiknummer av socialdemokratiska ungdomsklubbens musikkapell hälsades deltagarna välkomna av samorganisationens ordförande, fröken Olga Lindström, som i några väl valda ord erinrade om betydelsen av samarbete för kvinnorna i deras samhälleliga verksamhet. Efter att "Arbetets kvinnor" sjungits unisont, höll läroverksadjunkt K. G. Franzén ett intressant och med uppmärksamhet åhört föredrag om den moderna nervläkekonsten. Talaren redogjorde på ett populärt sätt för de metoder, som nervspecialisterna använda sig av för utforskande och botande av nervösa sjukdomar. Föredraget mottogs med livligt bifall.

Sedan ett par musiknummer utförts, togs rast för kaffedrickning, varpå fröken Svea Conradsson läste några dikter.

Det von Kochska förslaget till lösdri-varlag, som uppstälts till diskussion, inleddes av fröken Olga Lindström, som redogjorde för lagförslagets olika detaljer ävensom för de olika uppfattningar angående förslaget, som gjort sig gällande, speciellt de, som framförts från kvinnohåll. Den efterföljande diskussionen kom i huvudsak att röra sig om de prostituerade kvinnornas behandling och framhölls, att lagförslaget i denna del vore otillfredsställande. Sedan debatten förklarats avslutad beslöts enhälligt instämma i det uttalande, som gjorts av styrelsen för Sverges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Till sist höll fröken Signe Jacobsson ett kortare anförande om samorganisationens uppgift och betydelse och uppmanade representanterna för de olika platserna att var på sin ort energiskt arbeta på organisationens utveckling. Till sist utbragtes ett kraftigt besvarat fyrfaldigt leve för samorganisationen.

För de främmande deltagarnas lekamliga förplägnad hade väl sörjts. Förutom kaffe och smörgåsar vid ankomsten till Halmstad bjöds det på såväl kaffe, som serverades under mötet, som te och smörgåsar innan hemresan anträdde.

Som ett totalomdöme kan sägas, att mötet i allt var synnerligen vällyckat.

Sigyn.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

SPRID MORGONBRIS!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris. Samla prenumeranter! Prenumeration sker på närmaste postkontor.

Mina damer,
jag är Röda Björn
som gör blankt
i hemmets alla hörn.
Koppar, messing,
bleck och tenn, med mera
är min sak
att putsa och polera.

Röda Björn

blankar fort.

186

Ny klubb.

Söndagen den 5 dec. bildades ny kvinno-klubb i Sölve i Blekinge, efter föredrag av kvinno-distriktets ordf. fru Bernhardina Bengtsson. Den nya klubben erhöi vid starten 11 medlemmar. Ordf. och korresponderande är fru Lilly Molin, Box 35, Sölveby.

Förarbetet för klubbens bildande har gjorts av Sölve arbetarkommun, vilken även sammankallat till mötet, och kvinno-distriktets ordf. skriver att de manliga partikamraterna i Sölve lagt ner ett agitationsarbete bland kvinnorna för vilket de äro värda allt erkännande. Och de lovade även att i fortsättningen hjälpa och stödja kvinnorna i arbetet.

Botilda Westberg, Åhus, 50 år.

Åhus Kvinnliga Diskussionsklubb får presentera ännu en 50-åring, nämligen klubbens första ordförande, fru Botilda Westberg, som den 31 (trettioförsta) jan. 1927 fyller 50 år. Som klubbens första ordförande har hon under klubbens barnomsår haft att utstå många heta duster i arbetet för socialismens framgång. Fru Westberg har alltid med ett ärligt uppsåt och en beslutsam vilja verkat för kvinnörelsens framgång inom vårt parti. Därför vilja vi, hennes kamrater, önska henne lycka och framgång på hennes 50-årsdag. Aldrig skola vi glömma, att då vår klubb till nästa år kan fira sin 20-åriga tillvaro detta till stor del är hennes förtjänst. Vi önska att Botilda Westberg även i fortsättningen som hitintills mätte i många år få verka för socialismen och dess höga idéer. Och även om med detta arbete skulle förknippas många svårigheter, finnes den sporren, att så mycket för arbetareklassen är beroende av vår rörelsens framgång.

Fru Westberg har även under en del år tillhört Åhus köpingsfullmäktige och som sådan varit intresserad och vaken. Under den 40-gradiga var hon en av de få kvinnor i Åhus som genom att deklarerera egen inkomst, kunde med sin röst stödja vårt parti. Heder åt en sådan kvinna! Mätte du länge leva!

Hur mycken tid vinner den, som i stället för att ha ögonen riktade på vad nästan säger och gör och tänker, blott tillser, att hans egna handlingar äro rättvisa, fromma och goda. Se alltså icke på vad andra ha före, utan vandra din egen väg rakt fram.

Magsyra, halsbränna och kväljningar

tar man bort med ett glas *Frukt-salt-Samarin* som på samma gång renar och uppfriskar blodet, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, befriar magen och tarmarna från otjänliga ämnen, gifter som måste bort.

Frukt-salt-Samarin bör man alltid ha i sitt hem för användning vid behov. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos drog- och färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

Studiekursen i sociala problem

anordnad genom A. B. F:s förmedling av Socialdemokratiska kvinnoförbundet, under ledning av tjänstemän i Socialstyrelsen, fortsätter sina föreläsningar i Studiehomet tisdagar kl. 8 e. m.

Den 18 och 25 jan. Föreläsare amanuensen Sven Skogh. Ämne: **Arbetsmarknaden.**

Den 1 och 8 febr. Föreläsare amanuensen Oswald Andelius. Ämne: **Kooperationen.**

Den 15 och 22 febr. Föreläsare amanuensen Carl Öberg. Ämne: **Statsfrågan.**

Den 1 och 8 mars. Föreläsare sekreteraren Olle Ekblom. Ämne: **Arbetskonflikter.**

Den 15 och 22 mars. Föreläsare amanuensen Sten Ringenson. Ämne: **Åttatimmarlagen.**

Den 29 mars och 5 april. Föreläsare amanuens C. C. Schmidt. Ämne: **Emigration.**

Den 12 april. Föreläsare förste aktuarie Nils Cederblad. Ämne: **Befolkningsfrågan. (Avslutning.)**

De kooperativa föreningarna (konsumtionsföreningarna) tillföra årligen sina medlemmar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar

A. B. F:s föreläsungsverksamhet.

Föregående vinter var A. B. F:s otillräckliga anslag till föreläsningkurser fördelat redan vid jultiden, de därefter med ansökningar kommande blevo utan! För året som stundar synes de tillgängliga medlen gå åt ännu fortare, redan nu har ett hundratal kurser rekviderats. Det må därför vara på sin plats att till lokalavdelningar av A. B. F., arbetarkommuner, fackföreningar och andra till A. B. F. anslutna organisationer, som planerat kurser till det kommande året, ställa den maningen, att skyndsammast inkomma med ansökningarna, vid risk att eljest bli utan anslag.

En god hjälp vid förberedelserna av vinterns kurser erhålles i den i dagarna nyutgivna A. B. F:s föreläsningsskatalog. Den bör rekvideras från A. B. F:s centralbyrå, Stockholm 1, varifrån även annat arbetsmaterial för kurser kan erhållas.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . .	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . .	» 3:60
Protokollsbok (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Brevkort pr 100 st.	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	» 2:—

Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

Stockholm 1926. A.-B. Arbetarnes Tryckeri

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING**Holländaregatan 7**

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus. Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus. Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b. Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i biblioteksalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Narvavägen 5, Stockholm. Tel. Östermalm 36 14.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Trällebergs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9. Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. Styrelsen.